

Projektet Spelar kön roll?

22.4.2020

The Gender Matters? project is funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014–2020).

Främjande av jämställdhet i partiet

Hur engagerad är ditt parti i främjande av jämställdhet? Hur fördelar sig partiets nyckelpositioner enligt kön? Hur beaktas verksamhetens inverkan på olika kön i arbetet? I denna checklista får du tips och redskap för att bedöma och följa upp jämställdheten samt för att ställa upp mål i ditt parti. Checklisten är indelad i tre delar:

- Jämställda möjligheter: *Hur engagerade är vi i främjande av jämställdhet?*
- Balanserad representation: *Hur fördelas maktpositionerna?*
- Könsperspektiv i innehållen: *Hur påverkar vår verksamhet olika kön?*

Innehåll

Checklista för jämställdhet för partiet

Hur använder jag checklistan?

Information om partiernas jämställdhetssituation

Varför bör jämställdheten främjas?

Information om projektet Spelar kön roll ?

Mer information

Checklista för jämställdhet för partiet

Jämställda möjligheter

Hur engagerade är vi i främjande av jämställdhet?

Jämställdhet som styrande värde för verksamheten

- Jämställdhet som partiets uttalade värde och mål
- En balanserad könsfördelning har antecknats i stadgarna
- Man har förbundit sig vid en balanserad könsfördelning i övrigt

Anvisningar och praxis som stöder jämställdheten

- Anvisning för ingripande i trakasserier
- Transparenta urvalskriterier

Jämställdhetsaktörer och -strukturer

- Kvinnoorganisation
- Mansorganisation
- Övriga aktörer

Balanserad representation

Hur fördelas maktpositionerna?

Balansen inom partiets ledande poster

- Partiledningen
- Riksdagsgruppens ledning
- Utskottens ordförande
- Ministrar
- Övriga nyckelpositioner

Organens sammansättning

- Partistyrelsen
- Arbetsutskottet

Representanter

- Riksdagsgruppen
- Kommunfullmäktigeledamöter

Kandidater i olika val

- Hela landet
- Per valkrets

Könsperspektiv i innehållen

Hur påverkar vår verksamhet olika kön?

Partiet har jämställdhetsmål

- I principprogrammet
- I valprogrammet
- Separat jämställdhetsprogram

Vi främjar jämställdhet

- Vi bedömer könsekvenserna på förhand
- Vi tar jämställdhetsinitiativ

Vi säkerställer jämställdhetskompetensen

- Vi utnyttjar partiets egen expertis
- Vi utnyttjar utomstående expertis
- Vi utvecklar vår kompetens

Hur använder jag checklistan?

Gå igenom frågorna i checklistan till exempel årligen och bedöm situationen. Anteckna situationen och ställ upp mål för den kommande uppföljningen.

Med jämställda möjligheter avses i checklistan de principer, förbindelser, anvisningar och aktörsstrukturer som partiet använder för att trygga jämställda möjligheter.

Med hjälp av avsnittet Jämställdhet som styrande värde för verksamheten granskas partiets riktlinjer (till exempel målprogram) och stadgar från ett jämställdhetsperspektiv.

- Är jämställdhet partiets uttalade värde och mål till exempel i mål- eller principprogrammet? ja / nej
- Har målet om en balanserad könsfördelning skrivits in i partistadgan? ja / nej
Tips: Det är också viktigt att säkerställa att det finns gemensamt överenskomna indikatorer för att följa upp inskrivningen i mål och stadgar.
- Har man förbundit sig vid målet för en balanserad könsfördelning i övrigt? ja / nej
Tips: Flera partier har till exempel i praktiken förbundit sig att säkerställa en balanserad andel kvinnor och män i kandidatuppställningen för val eller vid tillsättandet av organ, även om målet inte skulle ha skrivits in i stadgarna eller andra motsvarande dokument.

Med hjälp av avsnittet Anvisningar och praxis som stöder jämställdheten kartläggs partiets övriga praxis för att stöda jämställda möjligheter.

- Har partiet en handlingsanvisning för ingripande i trakasserier? ja / nej
Tips: Det är också viktigt att se till att alla känner till den eventuella anvisningen och vet hur man ska gå till väga om man stöter på trakasserier under partiets evenemang och i verksamheten.
- Är urvalskriterierna för nyckelpositioner transparenta, till exempel upptagna i partiets stadgar eller andra anvisningar? ja / nej

I avsnittet Jämställdhetsaktörer och -strukturer kartläggs partiets aktörer med anknytning till jämställdhetsfrågor.

- Har partiet en kvinnoorganisation? ja / nej
- Har partiet en mansorganisation? ja / nej
- Har partiet andra jämställdhetsaktörer eller -strukturer, till exempel en jämställdhetskoordinator, -expert, -kommission eller motsvarande? ja (vilken eller vilka) / nej

Med balanserad representation avses här balansen mellan andelen kvinnor och män i partiets nyckelpositioner och organ. Med balans avses att både kvinnor och män utgör 40-60 %. Dessutom är det möjligt att granska till exempel andelen personer av annat kön, om det finns uppgifter om detta. Då beräknas andelen kvinnor och män endast i förhållande till varandra. Uppföljningen hjälper till att bedöma situationen och ställa upp mål.

Balansen inom partiets ledande positioner granskas för alla nyckelpositioner i partiet. Det finns få nyckelpositioner, alltså är det inte alltid möjligt eller värt att välja fullständig balans som mål.

- Förverkligas jämställdheten i partiledningen? ja / nej
Tips: Dessutom är det bra att anteckna skilt för sig partiets ordinarie ordförandes kön.
- Om det är fråga om ett riksdagsparti, förverkligas balansen i gruppledningen? ja / nej
Tips: Dessutom är det bra att anteckna skilt för sig riksdagsgruppens ordinarie ordförandes kön.
- Om det är fråga om ett riksdagsparti, förverkligas balansen med tanke på utskottens ordförande? ja / nej
Tips: Små grupper kan endast ha ett ordförandeskap, varvid endast det följs upp. Det lönar sig också att ta med ordförandeskapet för finansutskottets sektioner.
- Om det är fråga om ett regeringsparti, förverkligas balansen i ministergruppen? ja / nej
- Förverkligas balansen på andra nyckelpositioner i partiet och vilka är de? ja / nej

Balansen granskas också i sammansättningen av partiets organ.

- Förverkligas balansen i partistyrelsens sammansättning? ja / nej
- Förverkligas balansen i arbetsutskottets eller andra motsvarande organs sammansättningar? ja / nej

För representanternas del granskas eventuella riksdagsledamöters och kommunfullmäktigeledamöters andelar. Uppföljningsinformationen är viktig trots att partiet inte direkt kan påverka dessa andelar själv.

- Om det är fråga om ett riksdagsparti, förverkligas balansen i riksdagsgruppens sammansättning? ja / nej
  - Om partiet har kommunfullmäktigeledamöter, förverkligas balansen vid granskningen av hela landets andelar? ja / nej
- Tips: Dessutom vore det bra att granska situationen även kommunvis.*

Det är också viktigt att granska kandidatuppställningen ur ett könsperspektiv.

- Förverkligas balansen i olika val när hela landets andelar granskas? ja / nej
  - Förverkligas balansen i olika val när situationen granskas enligt valkrets? ja / nej
- Tips: Man kan också räkna i hur många eller i en hur stor andel av valkretsarna en balanserad kandidatuppställning förverkligas. På så sätt får man ett uppföljningstal.*

Könsperspektivet i innehållen innebär att man granskar hur man i partiet främjar jämställdheten i fråga om innehållet i politiken och beslutsfattandet och om man i arbetet beaktar verksamhetens konsekvenser för olika kön.

De mål som partiet har satt upp för att främja jämställdhet hänvisar till målen i partiets politiska program.

- Innehåller partiets politiska program konkreta mål eller åtgärder för att främja jämställdhet? ja / nej
- Tips: Syftet med denna punkt är inte att mäta det allmänna engagemanget för målet att främja jämställdhet (jfr jämställdhet som ett styrande värde för verksamheten). Dessutom är det viktigt att säkerställa att förverkligandet av målen och åtgärderna följs upp.*
- Innehåller partiets valprogram konkreta mål eller åtgärder för att främja jämställdheten? ja / nej
- Tips: Denna granskning ska göras separat för de olika valen.*
- Har partiet ett separat politiskt jämställdhetsprogram? ja / nej
- Tips: När det gäller detta är det bra att undersöka om det gäller hela partiet eller till exempel enbart verksamheten i dess kvinnoorganisation.*

Mål som främjar jämställdheten i politikens innehåll inbegriper också utförande av bedömningar av könskonsekvenser samt att ta jämställdhetsinitiativ.

- Tillhör bedömningen av könskonsekvenser partiets etablerade / ens ibland använda verksamhetsätt? ja / nej
  - Tar partiet jämställdhetsinitiativ till exempel till riksdagen eller kommunfullmäktige? ja / nej
- Tips: Det är också bra att följa upp det totala antalet initiativ.*

Metoder för att säkerställa jämställdhetskompetensen är utnyttjande av interna och externa experter samt utbildning.

- Har partiet intern jämställdhetsexpertis som utnyttjas regelbundet? ja / nej
Tips: Det är också bra att separat granska partiets jämställdhetskompetens inom kommunikation.
- Utnyttjar partiet regelbundet extern jämställdhetsexpertis? ja / nej
Tips: Dessutom kan man utreda om samlad och forskningsbaserad information om jämställdhet har utnyttjats (t.ex. THL:s webbplats om jämställdhet)?
- Har det ordnats utbildning för partiaktörer om jämställdhet? ja / nej
Tips: När aktörerna byts ut är det viktigt att kompetensen uppdateras och att också den befintliga kompetensen utvecklas. Därför lönar det sig att mäta endast utbildningar som ordnats t.ex. under de senaste två åren.

Information om partiernas jämställdhetssituation

Inför riksdagsvalet 2019 genomförde Institutet för hälsa och välfärds (THL) projektet Spelar kön roll? en kartläggning där man kartlade jämställdheten i partierna. Utöver detta granskades riksdagsgruppernas verksamhet i utredningen Spelar kön roll i riksdagen? som publicerades 2020. Nedan följer några observationer från detta material.

Jämställdheten i partierna i riksdagsvalet 2019

Enligt kartläggningen uppnådde inte något parti en balanserad representation i kandidatuppställningen i alla valkretsar. I sex partier var kandidatuppställningen balanserad på riksomfattande nivå. Med balanserad kandidatuppställning avses här att 40–60 procent av kandidaterna är kvinnor och män. Tre partier hade enligt deras egen anmälan också kandidater av annat kön.

Partiernas noteringar i valprogrammen om målsättningarna för jämställdhet varierade i hög grad. Alla riksdagspartier hade åtminstone en del omnämmanden om jämställdhet i sina program. Däremot hade bara fyra av de övriga tio partierna valmålsättningar som gäller jämställdhet. Mängden målsättningar och hur konkreta de är varierade mellan partierna och alla kunde inte anses främja jämställdheten. Av enskilda teman nämns reformen av familjeledigheterna oftast. Beträffande den strävade en del partier efter jämnare fördelning av föräldraskapet till exempel genom att utöka kvoterna för ledigheterna och en del efter bättre valfrihet för familjerna eller höjning av hemvårdsstödet.

Enligt kartläggningen var partiordföranden tre gånger oftare en man än en kvinna (manliga ordförande 14/19). I riksdagspartierna var ordföranden dubbelt oftare en man än en kvinna (6/9). I nästan alla riksdagspartier (8/9) bestod partistyrelsen av 40–60 procent kvinnor och män. I de övriga partierna fanns det större variationer i sammansättningen. Fem partier hade en regelbunden könskvot (40 %) för sammansättningen av partiets organ. Alla dessa var riksdagspartier.

En balanserad kandidatuppställning förverkligades i riksdagsvalet 2019

- på hela landets nivå hos **6** partier: **SDP, Saml, C, SFP, KD, VF.**
- i alla valkretsar: inget parti.

Urval av valmål som gäller jämställdhet (valprogram för riksdagsvalet 2019):

- Mot lika lön genom att stärka löneöppenheten: **SDP, Gröna, VF, FP**
- Familjeledigheterna ska fördelas jämnare: **SDP, Saml, SFP, Gröna, VF, DRP, FP**
- Den subjektiva rätten till småbarnspedagogik ska återställas: **SDP, SFP, Gröna, VF, FKP, FP**
- Könskvoter för börsbolagens styrelser: **FP**
- De interkönade barnens självbestämmanderätt ska stärkas: **SDP, PIR, DRP, FP**
- Avsaknad av samtycke till rekvisitet för våldtäkt: **SDP, Gröna, VF, DRP, FP**
- Translagen ska förnyas: **SDP, Saml, Gröna, VF, FKP, PIR, FP**
- Inga jämställdhetsmål alls eller inget valprogram: **KAP, LIB, Medb, Självst, SKE, STL.**

Ordföranden för partiet var en kvinna i **5** partier och en man i **14** partier(15.3.2019):

- ordföranden kvinna: **SFP, KD, VF, LIB, FP**
- ordföranden man: **SDP, C, Saml, Gröna, Sannf, Blå, FKP, KAP, PIR, DRP, Medb, Självst, SKE, STL.**

I partistyrelsens sammansättning fanns 40–60 % kvinnor och män i **9** partier (15.3.2019):

- ja: **SDP, C, Saml, SFP, KD, Gröna, VF, Sannf, DRP**
- nej: **Blå, LIB, FP, KAP, PIR, SKE**
- saknar uppgift: **FKP, Medb, Självst, STL.**

Partierna hade kvinno- och mansorganisationer enligt följande (15.3.2019):

- kvinnoorganisation: **SDP, C, Saml, SFP, KD, Gröna, VF, Sannf, Blå, LIB**
- mansorganisation: **Gröna, Sannf**
- ingendera: **FKP, KAP, PIR, DRP, Medb, FP, Självst, SKE, STL.**

Största delen av partierna hade **jämställdhetsmål i partiprogrammen** (15.3.2019):

- jämställdhetsmål i partiprogrammet: **SDP, C, Saml, SFP, KD, Gröna, VF, LIB, PIR, DRP, FP, Självst**
- också ett separat jämställdhetsprogram: **SDP, Saml, KD, Gröna, PIR**
- inga jämställdhetsmål: **Sannf, Blå, FKP, KAP, Medb, SKE, STL**

En stadgeenlig könskvot (40–60 % kvinnor och män) gällande sammansättningen av partiorganen hade **5** partier (15.3.2019):

- **SDP, C, KD, Gröna, VF.**

Genomförande av kartläggningen

Kartläggningen om jämställdheten i partierna i riksdagsvalet 2019 är ett visuellt informationspaket som innehåller 19 partikort och uppgifter som jämför partierna. Partikorten sammanställer valmålsättningarna i riksdagsvalet 2019 för vart och ett parti beträffande jämställdheten och uppgifter om könsfördelningen inom partiledarskapet och partistyrelsen samt bland eventuella nuvarande riksdagsledamöter och riksdagsvalskandidaterna. Utöver partikorten innehåller materialet jämförelser till exempel om noteringar om jämställdhet i partiernas principprogram och regler.

I kartläggningen deltog partier som registrerats i Finland i deras registreringsordning (riksdagspartierna 15.3.2019 i fet stil):

SDP Finlands Socialdemokratiska Parti • **C** Centern i Finland • **Saml** Samlingspartiet • **SFP** Svenska folkpartiet • **KD** Kristdemokraterna i Finland • **Gröna** Gröna förbundet • **VF** Vänsterförbundet • **Sannf** Sannfinländarna • FKP Finlands kommunistiska parti • KAP Kommunistiska Arbetarpartiet • LIB Liberalpartiet • PIR Piratpartiet • DRP Djurrättspartiet • Medb Medborgarpartiet • FP Feministiska partiet • Självst Självständighetspartiet • **Blå** Blå framtid • SKE Suomen Kansa Ensimmäinen • STL Seitsemän tähden liike

Som källor för kartläggningen användes justitieministeriets valinformationstjänst samt riksdagsvalprogrammen och uppgifterna på partiernas webbplatser publicerade fram till den 15.3.2019. Partierna hade därtill haft möjlighet att komplettera sina uppgifter under perioden 18–26.3.2019.

Av materialet sammanställdes uppgifter om könsfördelningen i partiernas ordförandeskap och styrelser, noteringar om jämställdheten i partiernas valprogram och principprogram, partiernas eventuella jämställdhetsprogram, anteckningar om jämställdheten i partiernas regler samt uppgifter om partiernas kvinno- och mansorganisationer. Könsfördelningarna presenterades i form av proportionella andelar kvinnor och män utifrån det juridiska könet i enlighet med kandidatstatistiken som justitieministeriet har publicerat. En del partier har dessutom gett uppgifter om antalet kandidater av annat kön.

Partiernas valprogram granskades med hjälp av ordsökning och tematisk läsning. Som målsättningar relaterade till jämställdheten definierades olika former av direkt omnämnande av kön, könsminoriteter och jämställdhet. I sammanställningen inkluderades dessutom omnämnan av våld i nära relationer, sexuellt våld och trakasserier, kroppslig integritet, segregation i arbetslivet och likalönsprincipen, jämställt föräldraskap, familjeförmåner, sammanjämkning av arbete och familj samt värnplikten. Målsättningarna antecknades på partikorten i form av förkortade förteckningar indelade i sju teman: arbete och ekonomi, familjer och föräldraskap, fostran och utbildning, makt och beslutsfattande, hälsa och välfärd, våld och trakasserier samt övriga målsättningar.

Resultat från riksdagsutredningen

År 2019 var könsfördelningen mellan riksdagsledamöterna jämnare än någonsin. I vårens riksdagsval röstades ett rekordstort antal kvinnliga riksdagsledamöter, 47 procent, in i riksdagen. Könsfördelningen varierade dock mycket mellan olika riksdagsgrupper:

- könsfördelningen i balans (40–60 % kvinnor och män): **sd, saml, vf, sfp, kd**
- kvinnlig majoritet (mer än 60 % kvinnor): **gröna**
- manlig majoritet (mer än 60 % män) **sannf, c.**

Riksdagsgruppernas sammansättning, ordförande och vice ordförande 2019:

Riksdagsgrupp	Ledamöter	Andel kvinnor (%)	Ordf.	Vice ordf.
Socialdemokratiska riksdagsgruppen (sd)	40	55 %	man	kvinnor / män
Sannfinländarnas riksdagsgrupp (sannf)	39	28 %	man	kvinnor / män
Samlingspartiets riksdagsgrupp (saml)	38	42 %	man	2 kvinnor / män
Centerns riksdagsgrupp (c)	31	32 %	man	2 kvinnor

Riksdagsgrupp	Ledamöter	Andel kvinnor (%)	Ordf.	Vice ordf.
De Grönas riksdagsgrupp (gröna)	20	85 %	kvinnor	2 kvinnor
Vänsterförbundets riksdagsgrupp (vf)	16	56 %	man	2 män
Svenska folkpartiets riksdagsgrupp (sfp)	10	40 %	man	kvinnor / män
Kristdemokratiska riksdagsgruppen (kd)	5	60 %	kvinnor	kvinnor / män
Rörelse Nu-riksdagsgruppen (rn)	1	0 %	man	-
Sammanlagt	200	47 %	2 kvinnor / 7 män	10 kvinnor / 7 män

Situationen i slutet av 2019.

År 2019 leddes endast två riksdagsgrupper av en kvinna (22 %) och sju av män (78 %):

- riksdagsgruppens ordförande kvinna: **gröna, kd**
- riksdagsgruppens ordförande man: **sd, sannf, saml, c, vf, sfp, rn.**

Jämfört med de två tidigare riksdagsperioderna sjönk antalet kvinnliga ordförande från tre till två. Som ordförande för riksdagspartierna fanns det fler kvinnor. I slutet av 2019 hade fem av nio riksdagspartier (56 %) en kvinnlig ordförande:

- partiordföranden kvinna: **c, kd, sfp, gröna, vf**
- partiordföranden man: **sd, sannf, c, rn.**

Riksdagsgruppernas könsfördelning bland ordförande och vice ordförande åren 2011, 2015 och 2019:

I riksdagsgruppernas ledning	2011		2015		2019	
	ordf.	vice ordf.	ordf.	vice ordf.	ordf.	vice ordf.
Kvinnor	3	10	3	9	2	10
Män	5	7	5	9	7	7
Sammanlagt	8	17	8	18	9	17
Andel kvinnor (%)	38 %	59 %	38 %	50 %	22 %	59 %

Situationen på hösten för respektive riksdagsvalår.

Riksdagspartiernas könsfördelning bland ordförande och vice ordförande åren 2011, 2015 och 2019:

I riksdagspartiernas ledning	2011		2015		2019	
	ordf.	vice ordf.	ordf.	vice ordf.	ordf.	vice ordf.
Kvinnor	3	12	1	14	5	13
Män	5	11	7	10	4	11
Sammanlagt	8	23	8	24	9	24
Andel kvinnor (%)	38 %	52 %	13 %	58 %	56 %	54 %

Situationen på hösten för respektive riksdagsvalår.

I en enkät riktad till riksdagsgruppernas ledning utreddes vilka jämställdhetsåtgärder riksdagsgrupperna har tillgång till och vilka faktorer som bidrog till att utskotten i riksdagen som valdes 2019 har en mera jämställd könsfördelning än tidigare.

I de första frågorna kartlades riksdagsgruppens lednings synpunkter på urvalskriterierna för utskottsmedlemmar samt definitionen av senioritet i den egna gruppen: *Vilka faktorer påverkar valet av era gruppmedlemmar till utskotten? Vilka faktorer påverkar ansamlingen av senioritet i er grupp?*

Alla grupper behandlade senioritet eller parlamentarisk ålder och erfarenhet på något sätt i sina svar. Senioriteten nämndes bland de viktigaste urvalskriterierna i svaren från fyra riksdagsgruppers ledning (sannf, vf, sfp och kd).

Det fanns tydliga skillnader i definitionen av senioritet mellan riksdagsgrupperna. Den mest omfattande definitionen för senioritet presenterades av sannfinländarnas, samlingspartiets och vänsterförbundets gruppledningar. Ledningen för riksdagsgrupperna för centern, de gröna och kristdemokraterna presenterade däremot en exakt avgränsad och snäv definition av senioritet, enligt vilken senioriteten beräknas i ledamotens parlamentsår. De andra grupperna placerade sig mellan dessa definitioner.

Gruppledningens synpunkter på kriterierna för ansamlingen av senioritet:

- **c, gröna, kd:** ledamotens parlamentsår
- **sd:** parlamentariska karriären
- **sfp:** huvudsakligen parlamentariska åldern
- **saml:** parlamentarisk ålder, erfarenhet och kompetens
- **vf:** karriären som riksdagsledamot, eventuella uppgifter inom partiledningen eller statsrådet
- **ps:** parlamentserfarenhet, erfarenhet från utskott, positionen i partiet, personens röstetal.

För det andra frågade man *vilka mål och metoder riksdagsgruppen använder för att främja jämställdheten*. Kanske på grund av den tidigare frågan om fördelningen av platserna i utskotten koncentrerades även svaren på jämställdhetsåtgärderna på riksdagsgruppernas verksamhet vid fördelningen av platserna i fråga. Hälften av ledningen för riksdagsgrupperna (sd, sannf, c och kd) som besvarade enkäten svarade endast ur denna synvinkel. Ledningen för vänsterförbundets, de grönas, samlingspartiets och svenska folkpartiets riksdagsgrupper svarade mest omfattande på frågan och betonade t.ex. att jämställdheten ska förmedlas till politikens innehåll.

Endast få nämnde gruppernas skriftliga åtaganden om främjande av jämställdhet. Till dessa hänvisades endast i svaren från centerns (stadgarna) och samlingspartiets (partiets jämställdhetsprogram) riksdagsgrupp. Dessutom hänvisade den socialdemokratiska gruppledningen till jämställdhetslagens anda. Av svaren kan man dra slutsatsen att jämställdheten eller de åtgärder som den förutsätter inte definierades på samma sätt i alla grupper. Till exempel ledningen för sannfinländarnas riksdagsgrupp definierade jämställdhet på så sätt att könet eller någon annan personlig omständighet inte får påverka urvalen. De övriga riksdagsgrupperna definierade jämställdhet mer eller mindre proaktivt, dvs. berättade att de aktivt strävar efter att påverka förverkligandet av jämställdhet.

Den tredje frågan som ställdes till gruppledningarna var följande: *En balanserad könsfördelning har förverkligats väl på ordförandeplatserna i de nuvarande riksdagsutskotten. Hur uppnåddes detta*

goda resultat? Enligt svaren har man i flera riksdagsgrupper arbetat för att främja balansen i könsfördelningen bland utskottens medlemmar och ordförande.

Genomförande av utredningen

Syftet med utredningen Spelar kön roll i riksdagen? var att få fram information om hinder för jämställdhet i riksdagen och vilka framsteg som gjorts beträffande jämställdhet. I utredningens första del granskades riksdagsgrupperna i ljuset av könsfördelningen samt riksdagsledamöternas och gruppledningens jämställdhetsuppfattningar. I den andra delen fokuserade man på könsfördelningen i riksdagsutskottens sammansättning, ledning samt bland de experter som hörts i utskotten. I den tredje delen granskades de åtgärder för att främja jämställdhet som hittills vidtagits i riksdagen. Dessutom gavs rekommendationer med tanke på fortsättningen.

I denna sammanställning lyftes fram några av utredningens resultat. Utredningen innehåller en granskning av könsfördelningen bland riksdagsgrupperna och deras ledning under de senaste tre riksdagarna (åren 2011, 2015 och 2019). Uppgifterna har erhållits från riksdagens informationstjänster och de beskriver situationen i slutet av riksdagsvalåren när regeringen har bildats och eventuella andra utnämningar som påverkar gruppledningen har gjorts. Uppgifterna har kontrollerats på riksdagens och partiernas webbplatser samt i fråga om partiernas vice ordförande även från resultaten från de partimöten som föregick mätningssärens.

Dessutom refererades svaren på tre frågor som skickats till riksdagsgruppernas ledning per e-post:

1. Vilka faktorer påverkar besluten om utskottsmedlemskap och ansamlingen av senioritet i riksdagsgruppen?
2. Hurdana mål och metoder använder riksdagsgruppen för att främja jämställdheten?
3. Hur har gruppen försökt påverka könsfördelningen bland ordförandena i de nuvarande utskotten?

Frågorna skickades till gruppordförandena och generalsekreterarna. Målet var att utreda riksdagsgruppens rådande praxis och synpunkter på främjandet av jämställdheten. I sista hand beslutar riksdagsgruppernas ledning (ordförandena och arbetsutskottet) om utskottens medlemmar och ordförande i fråga om representanterna för den egna gruppen. Alla utom Rörelse Nu-riksdagsgruppen svarade på enkäten.

Varför bör jämställdheten främjas?

Med jämställdhet avses ofta både formell jämställdhet, dvs. icke-diskriminering och lika rättigheter och möjligheter och faktisk jämställdhet till exempel i fråga om beslutens slutresultat.

Främjande av jämställdhet:

- ökar verksamhetens transparens, kvalitet och slagkraft
- hjälper till att förutse könskonsekvenser
- hjälper till att allokera resurserna bättre
- stärker beslutens kunskapsunderlag
- stöder demokratin och allas möjligheter att delta i påverkan.

Jämställdhetslagen, dvs. lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986), förpliktar till främjande av jämställdhet i Finland. Finland har förbundit sig att främja jämställdheten även inom flera internationella åtaganden.

Jämställdhet gäller inte bara kvinnor och män, utan alla kön. Det är också viktigt att främja likabehandling av människor på det sätt som definieras i diskrimineringslagen (1325/2014). Frågorna i checklistan kan också anpassas för att främja likabehandling.

Information om projektet Spelar kön roll?

Verktyget har utarbetats som en del av projektet Spelar kön roll? Främjande av jämställd representation i medier, politik och ledarskap (2019-2020) som genomförs av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Projektet genomför journalistutbildningar, producerar visuellt material om könets betydelse i val och beslutsfattande samt utarbetar verktyg för partierna och riksdagen som stöd för främjandet av jämställdhet. Därutöver ökar projektet medvetenheten om mångfalden av kön samt samverkan mellan kön och andra faktorer.

Projektets samarbetspartner är Journalistförbundet, Yle, Kvinnliga Journalister rf, Institutet för de inhemska språken (Kotus) och riksdagen. Projektet har beviljats finansiering från EU:s program för grundläggande rättigheter, jämställdhet och medborgarskap (2014–2020).

Mer information

THL: [Jämställdheten i partierna i riksdagsvalet 2019](#) (pdf 3,2 MB), Projektet Spelar kön roll?, Centret för jämställdhetsinformation (THL). (på finska)

THL: Siukola, Reetta & Kuusipalo, Jaana & Haapea, Katariina (2020) [Spelar kön roll i riksdagen? – jämställdhet i riksdagsgruppernas och utskottens verksamhet](#). Rapport 5/2020. Helsinki: Institutet för hälsa och välfärd. (på finska)

THL: [Spelar kön roll?-projektet](#)

THL: [Spelar kön roll? -infografer](#)